

Plaiul Closani. Datini si obiceiuri

Principalele cuvinte cheie ar putea fii : „traditie”, „harnicie”, „ospitalitate”.

Inainte de a studia acest subiect stiam cateva lucruri despre traditiile si obiceiurile din aceasta zona insa nu era multumit .

Am ales acest subiect din doua motive: unu pentru a sti mai multe despre traditiile si obiceiurile din zona mea natala si al doilea motiv pentru a prezenta si altora aceste traditii.

Sursele de informare au fost sarace din punct de vedere material, insa cea mai mare parte a informatiei am cules-o de la oamenii din partea acestor locuri.

Zona etnografica Plaiul Closani face parte din regiunea Oltenia Nordica, fiind incadrata in podisul Mehedinti la care se aduga asezarile situate pe Motrul Superior. Se prezinta ca o unitate distincta, cu trasaturi fizico- geografice si umane aparte, care o individualizeaza de zonele limitrofe.

Apelativul de Plaiul Closani a intrat in constiinta poporului roman la inceputul secolului al –XIX- lea, datorita lui Tudor Vladimirescu. Acesta a fost conducatorul revolutiei de la 1821 si Vataf de Plai al tinutului Closanilor, bucurandu-se de mult respect din partea mosnenilor din satele Plaiului, sate care au dat si cea mai mare parte de luptatori din oastea de panduri. Zona este situata intr-un fermecator peisaj natural ce se intinde pe suprafta a doua judete, Gorj si Mehedinti, a avut legaturi permanente in decursul istoriei , cu asezarile din zona de munte de pe raurile Timis si Cerna, dar si posibilitati de comunicare cu Transilvania.

Zona este situata in partea de nord a judetului Mehedinti si in nord-vestu judetului Gorj.

Alcatuirea litologica, fragmentare tectonica si varietatea reliefului, caracterizat prin vai stramte si forme carstice , confera un aspect muntos, cu toate ca altitudinea este mai coborata si sunt prezente numeroase platouri, ceea ce a dus la aparitia de locuinte nepermanente (conace) . Reteaua hidrografica este formata din raurile Cerna, Topolnita, Bulba, Brebina, Motru Sec, Motru in care se varsa o serie de paraie. Datorita reliefului carstic cursurile de apa se pierd in subteran , aparand intr-un alt loc, purtand denumirea de sohodoalele (Ex: Sohodolaele Mari, Sohodoalele Mici). Tot la retea hidrografica intra si lacurile, care sunt de acumulare (Valea Mare) sau carstice (Zaton) .

In satele din Plaiul Closani s-a instalat un mod de viata si o cultura populara cu trasaturi originale ce difera de zonele invecinate din Gorj si Mehedinti, dar si de cele din imediata apropiere, Banat si Transilvania.

Aceste particularitati distincte se constata in structura asezarilor cu gospodariile din sat ce sunt dublate de conace in zona de deal si munte, in ocupatii si mestesuguri, in arhitectura locuintei si a constructiilor gospodaresti, in tesaturi decorative si de uz propriu, in obiecte de podoba, in creatii artistice si in obiceiuri.

In Plaiul Closanilor se practica ocupatiile mixte de tip agro –pastoral la care se adauga si altele(prelucrarea lemnului, torsul si tesutul, vararitul).

Terenurile agricole sunt slab roditoare si reduse ca intindere, acestea aparand printre fanete , pe dealuri si chiar in paduri (spatii rezultate in urma secuirii copacilor).

Tehnicile folosite la prelucrarea pamantului sunt arhaice, iar ca unelte se folosesc : sapa, sapoiul, cazmaua, grapa facuta din maracini si plugul.

Un obicei important, care se petrece de 2 ori pe an, este suitul si coboratul oilor de la munte (transhumanta). Suitul oilor la munte se face de obicei in prima duminica din mai, cand oile sunt luate in „paza”, atunci are loc masuratul oilor si se stabileste cantitatea de branza pe care o ai de primit. Sunt cunoscute asa- zisele „drumuri ale oilor” (Ex: prin Motru Sec trec cei care vin din zona Titerlesti, Brebina, Orzesti, Motru Sec si se indreapta spre muntii Oslea, Bulzu, Balmesu, Scarita etc.).

Coboratul oilor de la munte incepe dupa Sfanta Marie Mare (15 august).

O alta caracteristica a zonei este dat de produsele rezultate in urma prelucrari lemnului. Astfel apar produse diferite de alte zone, cum sunt: leaganul pentru copii, lada de zestre din zona Motru Sec, banita, ciubere, sindrila etc. Un alt element reprezentativ este dat de prezenta numeroasa a morilor cu ciutura si a pivelor, cunoscute de localnici dupa numele proprietarilor: Martineasca, Orzestilor, Moara lu' Romica etc.

Specificitatea acestei zone este data si de obiceiurile si traditiile care sunt pastrate cu sfintenie din mosi stramosi. Taranul din aceasta zona stie sa sa bucure de fiecare lucru dat de la Dumnezeu si stie sa-i multumeasca, in felul lui, pentru orice fapta.

De la ritualurile legate de botez, nunta si moarte la traditiile de peste an, acesti „oameni ai muntilor ” pastreaza si duc mai departe fiecare obicei in parte.

In urmatoarele randuri voi face o prezentare a obiceiurilor din Plaiul Closanilor:

Obiceiurile de nastere: Toate ritualurile sunt facute de catre moasa. O atentie deosebita se acorda primei scalde, in care se pune un banut de argint, ou, grasime flori precum si alte obiecte ale caror insusiri pot trece asupra copilului (ex: creion, carte, bani, etc.). Daca copilul este bolnav sau daca unei femei nu i-au trait copiii, atunci copilul va fii „vandut”, fie va fi pus in drum si va fi dat primei persoane care trece fie va fi dat pe o fereastră, asezat pe un foras cu cenusa. In ziua de 1 ianuarie copilul este ridicat cu capul la grinda casei.

Obiceiurile de nunta : Nunta este ritualul cel mai bogat si mai plin de bucurie dintre toate celelate manifestari din ciclurile vietii. Nunta incepe cu petitul fetei si invitarea nuntasilor. Un rol important il are cumnatul de mana, acesta merge sambata seara sa invite sateni la bucuria lor , dandu-le sa bea rachiu din plosca care este ornata cu busuioc si o batista.

Ziua de duminica incepe cu imbracarea miresei , apoi cu „adapatul miresei”, urmata de venirea mirelui la casa miresei. Cand ajunge la casa miresei acestuia i se arata o baba spunandu-i ca aceasta este mireasa, pe care acesta o refuza. Intrebat de gazda ce cauta, acesta raspunde, prin versuri (cocolosenii) ca isi cauta mireasa. Dupa cocolosenii mireasa se arata, privindu-l pe ginere printr-un inel si il stropeste cu apa adusa de la fantana. Ginele merge apoi la soacra, ii rupe nasturele de la gat si ii pune bani in san, aceasta punandu-i la gat un prosop artizanal. Pentru a testa abilitatile nuntasilor, acestia sunt pusi sa ia un stegulet (in care sunt bani) din varful unei prajini inalte, aceasta fiind unsa pentru a deveni alunecoasa.

Alaiul pleaca apoi spre casa mirelui unde mama mirelui ii leaga cu un bracic (semnifica unirea celor doi). Apoi soacra o duce pe mireasa la vatra focului unde este o masa joasa pe care este un pahar de apa, mireasa inconjoara masa de trei ori apoi rastoarna masa cu piciorul . A doua zi are loc o petrecere la parintii miresei numita „ cuscrii” .

Un alt obicei legat de nunta este jucatul steagului (un brad tinar este ornat cu ciucuri, batista, batic si este jucat in hora de catre un baiat neinsurat).

Obiceiuri de inmormantare: obiceiurile de inmormantare sunt marcate de o serie de ritualuri menite sa ajute la desprinderea decedatului de lumea celor vi. Omul trebuie sa moara imbracat si cu „ lumina aprinsa ” in mana pentru ai lumina drumul in lumea cea intunecata. Mortul este imbracat in haine de sarbatoare iar in buzunarul hainei i se pune piepten, oglinda, aparat de ras, bomboane, ceas si bani fiindui necesare pentru a „plati granita ” cand trece in „lumea de dincolo”. In ziua inmormantarii este adus bradul (sulita), care este impodobit cu hartie alba ori albastra, ciucuri rosii, lana si batiste. Spre deosebire de alte zone , „sulita” se pune la toti oamenii indiferent de varsta. In ziua inmormantarii se canta „ zorile” care se canta dimineata,devreme, afara, cu fata spre rassarit, apoi la capul mortului, cand este asezat in „tron”, la aducerea bradului, la biserica si al cimitir. Cand este scos din casa, se sparge o oala de pamant care semnifica spargerea tuturor relelor din acea casa. Din ziua inmormantarii timp de 44 de zile, in fiecare dimineata un copil duce „izvorul mortului”(o galeata si un ulcior pline cu apa). La intoarcerea de la cimitir toti participantii la inmormantare se spala pe maini.

Tot din acest obicei face parte si „ hora de pomana” , ce se face dupa 6 saptamani de doliu. Hora este condusa de un tinar, iar rudele decedatului impart lumanari la care este atasata o batista cu un banut in ea si o floare, dupa care se prind si ele in joc, astfel are loc calcarea doliului.

Obiceiurile de iarna: obiceiurile de iarna sunt cele mai bogate traditii de peste an, la acestea participa intreaga familie. In ajunul Craciunului copii pleaca la colindat pe ulitele satului, acestia poarta denumirea de pitarai, strigand: „ Da-mi colacul si carnatul, daca nu ma duc la altul!”. Fiecare colindator poarta o traista in spate si un sacui pe umar si un bat de alun decorat cu spirale si romburi. Copiii trec pe la fiecare casa si sunt intampinati la poarta de gospodari care le ofera nuci, mere, colaci etc. Tot de pitarai oameni isi pun masti pe fata si mimeaza tot felul de ritualuri din viata lor de zi cu zi.

Ajunul Anului Nou si Bobotezei este destinat pentru prevederea vremii, astfel se i-au 12 jumatati de ceapa, ce reprezinta cele 12 luni ale anului, peste care se pune sare, afluand care luni vor fi ploioase.

In ziua de Sf.Trifon (1 februarie) se stropesc cu apa sfintita pomi si viile, pentru a fi mai roditoare.

Obiceiuri de primavara : in ziua „Simtilor” (9 martie) se afuma casa si oameni din gospodarie pentru a fi protejati de serpi in vara ce va urma. In ziua de Joimari se aprinde focurile in cimitir,ce semnifica incalzirea mortilor „veniti in acea zi printre cei vi”

De Sf.Gheorghe in fiecare poarta se pun ramuri de frunza verde pentru un an mai bun.In dimineata de Pasti se pun brazde de iarba la intrarea in curte si la casa avand aceiasi semnificatie ca si aducerea ramurilor verzi de Florii.

Alte obiceiuri : Sanzaenile (24 iunie)- fetele se uda pe fata cu roua, culeg in zori flori de camp, pe care le poarta in san cand merg la hora satului.

Camasa Ciumei – noua batrane lucra intr-o singura noapte o camasa din canepa, apoi aceasta este imbracata de fiecare locuitor de trei ori pentru a fi protejat de ciurma. (traditia se intalneste in zona Obarsia Closani).

Martea trasnetului, Marina, Foca- sunt sarbatori populare, in aceste zile nu se lucreaza de frica traznetelor.

Un loc important in cadrul obiceiurilor il constituie nedeile la date fixe. La nedei se strang neamurile din alte sate, acestia nefiind invitati dinainte.

Cateva zile de nedeie : 1,2 februarie – Sf.Trifon sau Trifu (Closani si Motru Sec)
9 martie – Sf.Mucenici (Vaieni)
Sf.Ilie (Marasesti)
Vinerea Ciumii (Obarsia Closani)

Nedeile au pastrat un mare rol in pastrarea caracterului specific, unitar al zonei, fiind prilejuri de cunoastere si apropiere intre oameni, de schimburi de valori culturale si materiale.

Bibliografie :

1. Informatii Culese din Popor
2. Bratiloveanu-Popilian, Marcela (1990), *Zona etnogeografica Plaiul Closani*, Ed.Sport-turism,Bucuresti
3. Iordache,Gheorghe (1986), *Ocupatiile traditionale pe teritoriul Romaniei*. Ed.Scrisul Romanesc, Craiova.
4. *Judetele Patriei, Judetul Gorj* (1971)
5. *Judetele Patriei, Judetul Mehedinti* (1971)